

EMAIL: AROD@ARODPOLICIES.ORG

WWW.ARODPOLICIES.ORG

Ansatte i barnevernet

11. Januar 2018

ANSVARLIGGJØRING VEDRØRENDE BARNEVERNETS PRAKSIS OG MENNESKERETTIGHETENE

I vårt virke er vår organisasjon den ledende aktør for å få klarlagt i hvilken grad dagens ruspolitikk bryter mot menneskerettighetene. Tatt i betraktning, derfor, at det for hver dag som går bare blir tydeligere og tydeligere at det er en reell avstand mellom den moral som forbudslinjen representerer og den som Grunnloven dikterer, vil vi, med dette, informere ansatte i barnevernet om de konstitusjonelle implikasjonene forbundet med dagens situasjonsbilde og ansvarliggjøre i forhold til dette.

Som det går frem av vårt brev til Barne-, likestillings- og inkluderingsministeren har vi i lengre tid forsøkt å få avklart denne prinsipielle problemstillingen; vi har stilt politikerne de spørsmål som en rettighetsorientert debatt reiser, men makthaverne har ikke kommet med tilfredsstillende svar. Til tross for at de har en positiv forpliktelse til å ta påståtte menneskerettighetsbrudd på alvor—og til tross for at det er ti år siden de første gang ble bedt om å svare for seg—har altså de sviktende premissene til forbudslinjen ikke fått konsekvenser for politikken. I stedet har dens skjeve utgangspunkt blitt aktivt ignorert, og som en følge av seriekoblede ansvarsfraskrivelser på ledernivå opererer nå offentlige tjenestemenn/kvinner under et post-konstitusjonelt regime, ett hvor hver enkelt står ansvarlig for sine egne handlinger.

Vi finner det i denne sammenheng behørig å ansvarliggjøre ansatte i forhold til dette bildet. Til tross for at premissene er tilbakevist, fortsetter nemlig den norske stat å forfølge brukerne av de illegale stoffene—og om behandlingen i ettertid skulle vise seg å være basert på fordommer vil fremtidige EMD (og til og med ICC) saker kunne konkludere med personlig straffansvar hos offentlig ansatte, såfremt de var tilstrekkelig informert til å vite bedre.

Vi gjør derfor oppmerksom på at i den grad dere overfører nulltoleransen på arbeidsinstruksen, så gjøres det på egen risiko. Det er et overordnet mål at menneskerettighetene respekteres, og akkurat som vi ønsker å trygge fremtiden for de rundt 200.000 norske borgerne som nå befinner seg utenfor rettsstatens beskyttelse, så ønsker vi også hjelpe offentligheten med å få et meningsbærende moralsk kompass på plass. Bare dette kan sikre at lov og rett og rett og galt er to sider av samme sak, og for barnevernet gjelder problemstillingen helt grunnleggende verdimeslige spørsmål—spørsmål som med hvilken rett dere i hverdagen avkrever urinprøver (i tilfeller hvor omsorgsvikt ikke foreligger),

tvangsinnlegger mødre med lovlig resept på cannabismedisin, eller på andre måter lager problemer for uproblematiske brukere.

Vi lever, tross alt, i en verden hvor over hundre millioner vestlige borgere fra en rekke land, så lenge de tar ansvar for egne valg, fritt kan velge selv, og det blir da presserende å se nærmere på med hvilken rett vi som samfunn baserer oss på nulltoleransens moral kodeks.

Slik situasjonen nå er, er dette det eneste tilrådelige. Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet til barnevernet er utformet med tanke på slike situasjoner og det levner liten tvil om ansvarsbildet som følger.¹ Vi forventer derfor at ansatte, på det personlige plan, ikke bare tar avstand fra nulltoleransens moralkodeks, men at dere også gjør en videre innsats for at den ikke rammer andre.²

I den forbindelse inviterer vi dere ikke bare til å spre dette brevet videre til kolleger. Vi ber også om at dere tar initiativ til samtalegrupper for etisk refleksjon hvor ansatte kan diskutere problemstillingen. Det er et lederansvar å legge til rette for at dette gjennomføres jevnlig og systematisk i institusjonen, og om det skulle være ønskelig vil AROD være behjelpelig med kompetanse/materiell til kursvirksomhet og lignende.

Vi tilbyr dette fordi vi som organisasjon i lengre tid har reagert på behandlingen som nulltoleransevisjonen resulterer i. Vi får stadig vekk høre om saker hvor tilsynelatende kompetente foreldre blir forfulgt og umyndiggjort på et totalitært ideologisk grunnlag, og vi finner det forkastelig at for eksempel foreldre med medisinsk cannabis forskjellsbehandles fra andre. Vi mener også at det er utilbørlig hvordan ansatte på mer generell basis ikke evner å reflektere over problemstillinger som bruk og misbruk, tilbud og etterspørsel, eller med hvilken rett de fratrukket borgere autonomi i dette spørsmålet. Det synes åpenbart for oss, at var det ikke for innflytelsen til et overdimensjonert fiendebilde ville barnevernets ansatte sett annerledes på ting, og slike grupper for refleksjon og bevissthet rundt egne verdier og holdninger vil kunne korrigere statlig-oppfordrede misoppfatninger.

Vi ser derfor, om ønskelig, frem til denne anledningen for videre systeminnflytelse.

Som en videreføring av de forpliktelser som følger av note 2 under, stopper vi imidlertid ikke der. Vi ber også om at dere, enten alene eller i fellesskap, overleverer dette brevet til nærmeste overordnede og ber han/henne sørge for at problemstillingen blir forsvarlig klarlagt på systemnivå. Ved å gi uttrykk for ubehag over situasjonen, vil dere skape vilje til nytenkning i korridorer hvor makt frem til nå har vært likestilt med rett, og skulle dere møte ureflektert motstand kan dere også klage inn

¹ "Helse- og sosialfaglig arbeid forutsetter både teoretisk og praktisk kunnskap, evne til etisk refleksjon og holdninger preget av ydmykhet, velvilje og respekt overfor brukernes/klientenes verdier og livsvalg. Samfunnsmandatet til alle disse profesjonene innebærer et kritisk blikk på verdiene og rammene som til enhver tid styrer samfunnet. Yrkesgruppene har også en forpliktelse til å påvirke rammebetingelsene for arbeidet og til å melde fra i tilfeller der tiltak og tjenester får uheldige konsekvenser for grupper eller enkeltpersoner." Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (2010) 3-4

² Som det står innledningsvis i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, så har "det enkelte menneske plikt til å arbeide for de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon, fremmes og overholdes, idet det enkelte menneske er forpliktet overfor andre mennesker og overfor det samfunn som han tilhører." Vi har altså alle et visst ansvar overfor våre medmennesker. Det er et kjernepunkt i rettsstaten at ingen straffet skal ta del i menneskerettsstridige forfølgelser, men som offentlige tjenestemenn/kvinner går denne mer generelle borgerforpliktelsen noe videre—og dere plikter derfor, i tillegg, å sørge for at systemet, snarest mulig, anerkjenner rettighetsbildet til landets brukerbefolkning. Når det gjelder dette, så forbyr menneskerettighetene all usaklig forskjellsbehandling, og om ikke ansatte selv kan finne forskning som viser at cannabismisbrukere er verre foreldre enn andre, så vil det, i solidaritet med den forfulgte grupperingen, være naturlig om dere utøver et visst påtrykk overfor ledelsen.

vedkommende for yrkesetisk råd i FO. Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet til barnevernet er nemlig mettet på klargjørende bestemmelser rundt ansvarsbildet i konstitusjonelle spørsmål, og de norske lovers paragrafer om landsforræderi kommer til anvendelse.

Det burde sånn sett være enkelt nok å samle entusiasme til dette opplysningsprosjektet. På den ene siden har ansatte muligheten til å gjøre en viktig innsats for menneskerettighetene, det norske folk og rettsstatens grunnprinsipper, mens dere, på den andre, kan fortsette å håndheve nulltoleransens ideologi, blindt og avmechtig. Det sier seg selv at dere ikke kan gjøre det siste uten å se bort fra det etiske grunnlaget for virksomheten og ettersom avstanden mellom nulltoleranse-visjonen og grunnlovs-visjonen bare blir mer opplagt, vil også omkostningene forbundet med lojalitet til førstnevnte bli gradvis mer uoverkommelige—helt til fremtiden innhenter våre tjenestemenn/kvinner.

Som jurister sier, “loven arbeider seg selv ren,” og med det menes den historiske vandring som rettsapparatet har gjort i retning av å inkorporere menneskerettsprinsippenes implikasjoner. Selv om det derfor, for de som er fastlåst i nulltoleransens paradigme, vil være vanskelig å forstå at statlig fremdyrkede fordommer ikke lenger gir strafferettslig immunitet, så går det frem av informasjonspakken som følger brevet at dette paradigmet er ugyldiggjort av Grunnlovens moral—og om det skulle være noen videre usikkerheter rundt dette bildet vil AROD kunne ivareta alle relevante motforestillinger.

Vi vil i denne sammenheng minne om at selv om det kan være vondt når gamle verdensbilder brister, så er det uansett verre å leve på en løgn. Individuell og systemisk integritet vil jo alltid være tilknyttet den moral som følger av Grunnlovens prinsipper, og vi har alle et ansvar for å ta et oppgjør med kollektive fordommer. I den grad vi svikter dette ansvaret vil vi i stedet—gjennom forsvarsmekanismene fornektelse og projeksjon—ta del i en kollektivt delt psykose som ikke står tilbake for den som tok tyskerne i perioden 1930-45, og vi forventer mer av våre offentlige tjenestemenn og kvinner enn som så.

Det tror vi også at dere selv gjør. Vi vet at det i hver og en av dere finnes en frihetskjemper på menneskehetens vegne—en som tar ideer om rett og galt, om styresett og mellommenneskelige relasjoner på alvor—og bare i den grad offentlig ansatte tar denne inn over seg, vil vi som samfunn kunne etablere oss mot nye høyder.

Det er dette som er vår ambisjon med prosjektet. Enhver moral som er ugyldiggjort av menneskerettighetsprinsippene vil per definisjon være umoral, bare kulturelt betinget, og prinsipiell tenkning rundt problemstillingen avslører at menneskeheten alt for lenge har latt seg villedes av en underordnet moral, en som er fremmet av fiendebildenes innflytelse og som er uforenelig med Grunnlovens etikk.³ Mens sistnevnte søker å løfte frem de verdier, idealer, og prinsipper som følger av Helhetskonseptet,

³ Det er innlysende for de som kan tenke prinsipielt at det å straffeforfølge folk og frata dem barna for atferd som er mindre skadelig enn lovlig regulert atferd ikke er et tegn på fornuftsbasert bekymring men religiøs fanatisme. Opp igjennom historien har vi sett stadig nye variasjoner over dette temaet, og vi forventer mer av våre offentlige tjenestemenn enn at hodeløst tar del i en statlig organisert overgrepsskampanje. Det er nemlig ikke det spor bedre å forfølge hasjrøykere på usaklig grunnlag enn det var å forfølge hekser, jøder, homofile, eller andre utgrupper. Umenneskeliggjøringen, fremmedgjøringen, og den destruktive samfunnsdynamikken er den samme; de berørte menneskerettsprinsippene er også de samme; og overgrepene som følger i kjølvannet av slike episoder er alltid like forvillede uttrykk for misdirigert moralsk overbevisning. Det eneste som forandrer seg er altså fiendebildene—og fordi ingenting truer et samfunn mer enn lover som ikke kan forsvares, håper vi at dere har den integritet som skal til for å stå opp mot kollektivt delt, institusjonalisert uvitenhet.

finner vi at forbudslinjen er dens rake motsetning; dette påfører samfunnet et enormt skadebilde, og ved å gjøre oppmerksom på avstanden mellom de to vil vi fjerne grunnlaget for den moralske panikken som i lengre tid har forgiftet samfunnsstoffet.

Det har vi nå gjort. Brevene til Barne-, likestillings- og inkluderingsministeren gir videre innsikt i det elementære, og for den videre interesserte vil nettsidene våre, eller samtaler med oss være klargjørende. Forutsatt at dere er interessert, derfor, så kan vi sammen, relativt enkelt og smertefritt, hjelpe ansatte å få et gyldig moralsk kompass på plass for sin virksomhet, slik at dere kan føle dere trygge på at barnevernets praksis er i tråd med menneskerettighetene.

Vi ser i denne sammenheng frem til å høre fra dere, og ønsker dere lykke til videre.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink that reads 'Roar Mikalsen'. The signature is fluid and cursive, with a long, sweeping tail on the final letter.

Roar Mikalsen

Leder for AROD